

Arhimandrit Vasilios Papadakis

STRĂJERII ORTODOXIEI

Luptele monahilor *pentru* apărarea Ortodoxiei

STRĂJERII ORTODOXIEI

Luptele monahilor pentru apărarea Ortodoxiei

Traducere din limba greacă de
monahia Magdalena Niculescu

EDITURA EGVMENITA
2015

Traducerea din limba greacă
a fost realizată după originalul:

ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ
ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΑΣ
ΡΕΘΥΜΝΟΝ 2008

Prezentarea cărții într-un articol publicat de părintele Gheorghe Metallinos în jurnalul „Orthodoxos Typos” („Presa Ortodoxă”), 4.04.2003

„Cu mare bucurie și adâncă emoție am primit ediția de față, o valoroasă sinteză și o contribuție însemnată oferită pliiomei Bisericii noastre. Monahii scriu despre monahism, unind într-o cuprinzătoare și documentată mărturie trăirea cu mărturisirea, experiența nevoinei duhovnicești cu o cunoaștere profundă a istoriei și a teologiei noastre. Desigur, latura științifică nu este absolutizată, dar nici ignorată. Dincolo de miresma vieții de sfințenie a Părinților, pe care o respiră, cartea, fundamentată pe un studiu atent și stăruitor, poate fi întrebuințată de asemenea în scopuri științifice, oferind în acest sens o mărturie argumentată și solidă [...]

[...] Credem că cititorii prezentei ediții se vor zidi duhovnicește și vor primi întărire în lupta și în propria mărturisire adusă în epoca noastră năpădită de erezii, între care și atât de prețuita – uneori – erezie a teologhisirii noastre «academice», aflând scăpare și mângâiere în mărturisirea luptătoare – și tocmai de aceea mucenicească – a adevăraților monahi care au viețuit de-a lungul veacurilor.”

Părintele Gheorghe D. Metallinos

Prefață la cea de-a doua ediție

Cu ajutorul lui Dumnezeu, purcedem la cea de-a doua ediție a studiului de față, cu tema „Luptele monahilor pentru apărarea Ortodoxiei”. Înainte de toate, doresc să-i mulțumesc călduros Înaltpreasfințitului Antim, Mitropolit de Rethimno și Avlopotamos, care a binecuvântat reeditarea cărții.

Aș dori, de asemenea, să dedic acest studiu cuviosului meu Stareț, Părintele Gheorghe Kapsanis, egumenul Sfintei Mănăstiri Grigoriu din Sfântul Munte Athos, care unind o aleasă duhovnicie cu experiența și pregătirea teologică sistematică, ne-a fost nu numai dascălul și îndrumătorul, dar mai ales cel care ne-a insuflat de fiecare dată în strădaniile noastre literare.

Viața sa mărturisitoare și calea parcursă ca egumen aghiorit constituie imboldul cel mai viu și prielnic pentru o carte cu un astfel de conținut. Cu adâncă smerenie și un mare discernământ izvorât din aceasta, Părintele Gheorghe, fără a se abate nici la dreapta, nici la stânga, nici spre exces, nici spre lipsă, ține binecuvântata cale de mijloc a Sfinților Părinți și Mărturisitori ai Bisericii noastre.

Cu totul neîntâmplător este, desigur, și faptul că aceste puține rânduri au fost scrise în ziua

prăznirii Sfântului Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului, cărui și Părintele Gheorghe îi poartă o evlavie aparte, și i-a închinat, de altfel, multe dintre omiliile și studiile sale scrise.

Aș dori să mulțumesc de asemenea Sfintei Mănăstiri Grigoriu, care mi-a dat binecuvântarea pentru reeditarea studiului de față, precum și tuturor părinților mănăstirii, care și-au adus contribuția, fiecare în felul său, la apariția primei ediții publicate în 2003. În final, doresc să-i mulțumesc în mod deosebit și să-mi exprim recunoștința față de cel care îmi este, după Starețul meu, cel mai prețuit dascăl, ieromonahul Luca Grigoriatul, care împreună cu Starețul și-a asumat revizuirea teologică a volumului de față.

Consider că prezenta ediție se va dovedi de folos atât monahilor, cât și fraților noștri din lume, pe care îi va învăța nu numai atitudinea militantă pentru cauza Ortodoxiei, dar în același timp le va spori și râvna în nevoința pentru virtute și pentru mărturisirea credinței noastre în Dumnezeu.

La prăznuirea celui întru Sfinți
Părintelui nostru Grigorie Palama

4 martie 2007

† ARHIMANDRIT VASILIOS PAPADAKIS

Cuvânt înainte

În Răspunsul Enciclic al Sinodului din 1895 de la Constantinopol către papa Leon al XIII-lea, se spune printre altele: „De durere și mâhnire adâncă este cuprins tot sufletul cel bine-cinstitor și ortodox, râvnitor în chip nemincinos al slavei lui Dumnezeu, văzând pe urătorul binelui și cel dintru început ucigaș de oameni, cum, din pizmă pentru mântuirea neamului omenesc, nu încetează să semene de fiecare dată în țarina Domnului buruieni de tot felul, amestecându-le cu grâul. De aici au răsărit încă de la început în Biserica lui Dumnezeu neghinele eretice, care au vătămat și vatămă în multe feluri mântuirea neamului omenesc și care ca niște semințe rele și mădulare putrede sunt retezate pe bună dreptate de fiii Bisericii Ortodoxe și Sobornicești a lui Hristos”.

Într-adevăr, ereziile sunt buruienile pe care cel viclean le seamănă în țarina Bisericii spre a zădărnici mântuirea oamenilor. În lupta pe care Biserica a dus-o dintotdeauna împotriva acestora, monahismul a jucat un rol însemnat.

Monahii părăsesc lumea pentru dragostea lui Hristos, pentru a petrece o viață creștinească – pe cât cu putință – desăvârșită, pentru a pune în practică Evanghelia fără compromisuri. Cum ar

putea îngădui aceștia, prin urmare, ereziile, care hulesc Preasfânta Persoană a Domnului, învățătura sau Biserica Lui? Sau cum ar putea rămâne nepăsători când este în primejdie credința?

Îmi amintesc de bătrânii aghiorți care ne spuneau: „Dacă nu ne împotrivim abaterilor în cele ce țin de credință, pentru ce mai păzim aceste stânci?”. Îmi amintesc iarăși că până și cei mai puțin școliți dintre monahi își întemeiau statutele lor practice pe dogme. Întrebându-l odată pe Starețul Paisie care ar trebui să fie atitudinea noastră față de problema ecumenismului, mi-a răspuns: „Dogmele nu intră în C.E.E.”¹.

Această scrupulozitate dogmatică a monahilor nu era pur și simplu tolerată de Biserică, ci Biserica însăși, în lupta ei împotriva ereziilor, se sluzea de ajutorul monahilor și le cerea acestora sprijinul.

De o astfel de scrupulozitate au dat dovadă și monahii aghiorți, din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre. Părinții aghiorți i-au muștrat pe latino-cugetători prin jertfa vieții lor. Sfântul Grigorie Palama a izbăvit Ortodoxia de viforul învățăturii apuseanului Varlaam. Sfântul Nicodim Aghioritul a apărut credința ortodoxă în perioada turcocrăției. Sfântul Cosma Etolianul, cel întocmai cu Apostolii, și el aghiorit, a apărut popoarele ortodoxe de islam și pro-

¹ Comunitatea Economică Europeană (n. trad.)

povăduia că în afară de Ortodoxie, toate credințele sunt false.

Aceeași tradiție și aceeași atitudine o continuă până astăzi monahii aghioriți, de câte ori credința este în pericol.

Unii spun că monahii trebuie să se îndeletnicească doar cu rugăciunea și cu lucrarea lăuntrică a trezviei. Această concepție nu se întemeiază însă pe cuvintele Domnului, Care le cere tuturor ucenicilor Săi să-l mărturisească Numele cu îndrăzneală, tot astfel cum nu-și află temelul nici în Istoria Bisericii.

Desigur, monahii nu propovăduiesc credința. Aceasta este misiunea episcopilor și a preoților, așa cum o arată și rugăciunile din slujba hirotoniei. Monahii își mărturisesc credința și astfel îi învață pe oameni să creadă și să mărturisească ortodox. Când treburile merg bine în Biserică, monahii sunt datori să se dedice isihiei și să lupte prin nevointe ascetice. În vremuri de abatere de la dreapta credință, însă, monahii au datoria să lupte cu discernământ, cu smerenie, cu ethos și cuget bisericesc, pentru ca să se păzească neatinsă *„credința dată Sfinților, o dată pentru totdeauna”* (Iuda, 3). De altfel, așa cum s-a spus, *„vreme este să taci și vreme să grăiești”* (Ecclesiastul 3, 7).

Deoarece datoria monahilor de a lupta împotriva inovațiilor în credință a fost pusă la îndoială, am dorit să întreprindem un studiu în istoria